

27

3. června 2003

ÚVAHA OHLEDNĚ NÁVRHU
PRÁVNÍHO UZNÁNÍ SVAZKŮ
MEZI HOMOSEXUÁLY

KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY

ÚVAHA OHLEDNĚ NÁVRHU
PRÁVNÍHO UZNÁNÍ SVAZKŮ
MEZI HOMOSEXUÁLY

VYDALA ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE

PRAHA 2003

(PRO VNITŘNÍ POTŘEBU)

Úvod

1. Papež Jan Pavel II. a kompetentní dikasteria Svatého stolce v nedávné době vícekrát projednávali různé otázky týkající se homosexuality.¹ Jedná se vskutku o zneklidňující morální a sociální fenomén, a to i v zemích, ve kterých z hlediska právního řádu nemá větší význam, a ještě více se pak stává znepokojivým v zemích, které již přistoupily nebo se chystají přistoupit k právnímu uznání homosexuálních svazků, což v některých případech zahrnuje i oprávnění k adopci dětí. Uvedená úvaha neobsahuje nové doktrinní prvky, ale má upozornit na základní body vztahující se k danému problému a poskytnout některé argumenty racionální povahy, které mohou využít biskupové při přípravě konkrétnějších zásahů v závislosti na odlišných poměrech v různých částech světa, zaměřených na ochranu a podporu důstojnosti manželství, základu rodiny, a stability společnosti, jejíž základní částí instituce rodiny je. Tato úvaha si též klade za cíl osvětlit činnost katolických politiků, kterým ukazuje, jak se zachovat shodně s křesťanským učením v situaci, kdy jsou postaveni před návrhy zákona týkajícího se tohoto problému.² Protože se jedná o problematiku, která se týká morálního přirozeného zákona, následující argumenty jsou adresovány nejen věřícím, ale všem, kteří se zasazují o šíření a ochranu obecného dobra společnosti.

---

¹ Srov. JAN PAVEL II., *Kázání u příležitosti modlitby Anděl Páně*, 20. února 1994 a 19. června 1994; *Projev účastníkům Plenárního zasedání Papežské rady pro rodinu*, 24. března 1999; *Katechismus katolické církve*, č. 2357-2359, 2396; KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, prohlášení *Persona umana*, 29. prosince 1975, č. 8; *Dopis o pastorační péči o homosexuální osoby*, 1. října 1986; *Několik úvah týkajících se odpovědi na návrhy zákona proti diskriminaci homosexuálů*, 24. července 1992; PAPEŽSKÁ RADA PRO RODINU, *Dopis předsedům biskupských konferencí Evropy ohledně rezoluce Evropského parlamentu týkající se homosexuálních párů*, 25. června 1994; *Rodina, manželství a „fakticky existující soužití“*, 26. července 2000, č. 23.

² Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, *Instrukce k některým otázkám ohledně působení a chování katolíků v politickém životě*, 24. listopadu 2002, č. 4.

I. Povaha a nezadatelné rysy manželství

2. Učení církve o manželství a vzájemné komplementaritě pohlaví zdůrazňuje pravdu, kterou chápe zdravý rozum a kterou znají všechny velké světové kultury. Manželství není libovolné spojení mezi lidskými osobami. Bylo založeno Stvořitelem a má svou povahu, zásadní rysy i cíl.³ Žádná ideologie nemůže z lidského ducha vymazat jistotu, že manželství existuje pouze mezi dvěma osobami opačného pohlaví, které skrze své vzájemné, jim vlastní a výlučné vzájemné osobní sebedarování usilují o společenství. Takto se postupně zdokonalují, aby spolupracovali s Bohem na plození a výchově nových lidských životů.

3. Přirozená pravda o manželství byla potvrzena zjevením obsaženým v biblických textech o stvoření, které jsou také vyjádřením originální lidské moudrosti, v němž je možné vnímat hlas samotné přírody. Základní poznatky o Stvořitelově plánu s manželstvím, o kterých mluví kniha Genesis, jsou tři.

V prvé řadě byl člověk, obraz Boží, stvořen jako „muž a žena“ (Gn 1,27). Muž a žena jsou si rovni jakožto osoby a doplňují se jako muž a žena. Sexualita náleží na jedné straně do biologické sféry a na straně druhé je v lidském stvoření povýšena na novou rovinu, totiž na rovinu osobní, kde se spojuje tělo a duch.

Dále, manželství je ustanoveno Stvořitelem jako způsob života, v němž se uskutečňuje spojení osob, které představuje výkon sexuální schopnosti. „Proto opustí muž svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem“ (Gn 2,24).

Konečně, Bůh chtěl dát spojení muže a ženy zvláštní účast na svém stvořitelském díle. Proto požehnal muži a ženě slovy: „Plodte a množte se“ (Gn, 1,28). V Stvořitelově plánu patří tedy vzájemná komplementarita pohlaví a plodnost k samotné povaze instituce manželství.

Kromě toho povýšil Kristus manželské spojení mezi mužem a ženou na důstojnost svátosti. Církev učí, že křesťanské manželství je

³ Srov. II: Vatikánský koncil, pastorální konstituce *Gaudium et spes*, č. 48.

účinným znamením spojení Krista a církve (srov. Ef 5,32). Tento křesťanský význam manželství vůbec nesnižuje hluboce lidskou hodnotu manželské jednoty mezi mužem a ženou, ale naopak ji potvrzuje a posiluje (srov. Mt 19,3–12; Mk 10,6–9).

4. Neexistuje žádný základ, který by umožnil stanovit podobnost či analogie, a to ani vzdálené, mezi homosexuálními svazky a Božím záměrem s manželstvím a rodinou. Manželství je svaté, zatímco homosexuální vztahy jsou v rozporu s přirozeným zákonem. Homosexuální skutky „odlučují pohlavní úkon od daru života. Nejsou plodem ryziho citového a pohlavního doplňování se. V žádném případě nemohou být schvalovány“.⁴

V Písmu svatém jsou homosexuální vztahy „odsouzeny jako těžký úpadek... (srov. Ř 1,24–27; 1 Kor 6,10; 1 Tim 1,10). Tento soud Písma nedovoluje dojít k závěru, že všichni, kteří trpí touto anomálií, jsou za ni osobně zodpovědní, ale potvrzuje, že homosexuální skutky se objektivně vymykají řádu“.⁵ Tentýž morální soud se opět objevuje u mnohých církevních pisatelů prvních století⁶ a byl jednotně přijat katolickou tradicí.

Podle učení církve mají být nicméně muži a ženy s homosexuálními sklony „přijímání s úctou, soucitem a jemnocitem. Vůči nim je třeba se vyhnout jakémukoliv náznaku nespravedlivé diskriminace“.⁷ Takové osoby jsou pak vyzývány jako ostatní křesťané k tomu, aby žily v čistotě.⁸ Ale homosexuální sklony jsou „objektivně neuspořádané“⁹ a homosexuální skutky „jsou hříchem, který odporuje čistotě“.¹⁰

⁴ *Katechismus katolické církve*, č. 2357.

⁵ KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, prohlášení *Persona umana*, 29. prosince 1975, č. 8.

⁶ Srov. např. SV. POLYKARP, *Dopis Filipským V*, 3; SV. JUSTIN, *První Apologie*, 27, 1–4; ATHENAGORAS, *Přímluva za křesťany*, 34

⁷ *Katechismus katolické církve*, č. 2358; KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, *Dopis o pastorační péči o homosexuální osoby*, 1. října 1986, č. 10.

⁸ Srov. *Katechismus katolické církve*, č. 2359; KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, *Dopis o pastorační péči o homosexuální osoby*, 1. října 1986, č. 12.

⁹ *Katechismus katolické církve*, č. 2358.

¹⁰ *Tamtéž*, č. 2396.

II. Postoj k problému homosexuálních svazků

5. Ve vztahu k fenoménu existujících homosexuálních svazků zaujímají civilní autority různé postoje: někdy se omezují na toleranci tohoto fenoménu; jindy prosazují právní uznání těchto svazků se zámkou vyhnout se, vzhledem k některým právům, diskriminaci těch, kteří žijí s osobou stejného pohlaví; v některých případech brání dokonce rovnost homosexuálních svazků s opravdovým manželstvím, aniž by vyloučily uznání právní způsobilosti k adopci dětí.

Tam, kde by stát zaujal politiku tolerující faktický stav a nevydal zákon, který by výslovně povoloval právní uznání takových forem života, je třeba dobře rozlišit různé aspekty problému. Morální svědomí vyžaduje, abychom v každém případě vydávali svědectví celé morální pravdě, které odporuje jak souhlas s homosexuálními vztahy, tak nespravedlivá diskriminace homosexuálních osob. Užitečné proto budou rozvázné a obezřetné zásahy, jejichž obsah by mohl být např. následující: odhalit účelová nebo ideologická zneužití, k nimž tato tolerance může vést; jasně zdůraznit nemorální povahu takového typu svazku; připomenout státu nutnost udržet tento fenomén v mezích, které neohrožují veřejnou morálku a především nevystavují mladou generaci chybné představě o sexualitě a manželství, jež by je zbavila nutných zábran a přispěla by k samotnému rozšíření tohoto fenoménu. Těm, kteří od této tolerance chtějí přikročit k právnímu uznání zvláštních práv pro homosexuální osoby, které spolu žijí, je třeba připomenout, že tolerance zla je něco jiného než jeho schválení či legalizace.

V případě právního uznání homosexuálních svazků nebo jejich právního zrovnoprávnění s manželstvím spolu s přiznáním práv, která jsou manželství vlastní, je nutné se postavit na odpor jasně a výrazně. Je třeba se zdržet jakéhokoli typu formální spolupráce na podpoře nebo uplatnění těchto nespravedlivých zákonů, jakožto i, nakolik je možné, hmotné spolupráce na rovině praktické. V této otázce se může každý přihlásit k právu na námitku svědomí.

III. Racionální důvody proti zákonnému uznání homosexuálních svazků

6. Porozumění motivům, které vyvolávají potřebu odporovat tímto způsobem instancím, jež se snaží o legalizaci homosexuálních svazků, si vyžaduje některé specifické úvahy odlišného druhu o etických otázkách.

Z hlediska zdravého rozumu

Úloha občanských zákonů je jistě omezenější než úloha zákonů morálních,¹¹ ale občanské zákony se však nemohou dostávat do rozporu se zdravým rozumem, aniž by ztratily závaznost ve svědomí.¹² Každý zákon vytvořený lidmi má natolik povahu zákona, nakolik se shoduje s přirozenými morálními zákony, vycházejícími ze zdravého rozumu, a obzvláště nakolik respektuje nezadatelná práva každého jednotlivce.¹³ Legislativy příznivě nakloněné homosexuálním svazkům jsou v protikladu ke zdravému rozumu, protože přiznávají obdobné právní záruky, jako jsou záruky instituce manželství, svazku mezi dvěma osobami stejného pohlaví. Po zvážení hodnot, které jsou ve hře, by stát nemohl legalizovat tyto svazky a zároveň plnit svou povinnost podporovat a chránit základní instituci veřejného zájmu, jakou je manželství.

Na tomto místě se můžeme tázat, jak může být veřejný zájem v rozporu se zákonem, který nikomu nevnučuje žádný zvláštní způsob chování, ale omezuje se na legalizaci faktické reality, která zjevně nemá za cíl přinášet nikomu žádnou nespravedlnost. V této souvislosti je na místě zamyslet se především nad rozdílem, který existuje mezi homosexuálním chováním jakožto jevem soukromého rázu, a pohlížet na toto chování jako na společenský vztah zákonem předvídaný a uznávaný, který by se nakonec stal jedním z ustanovení právního řádu. Druhý jev je nejen závažnější, ale nabývá také ještě

¹¹ Srov. JAN PAVEL II., encyklika *Evangelium vitae*, 25. března 1995, č. 71.

¹² Srov. *tamtéž*, č. 72.

¹³ Srov. SV. TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Summa Theologiae*, I–II, q. 95, a. 2.

širšího a hlubšího významu, protože by nakonec s sebou přinesl změny celé sociální struktury, což by ve výsledné podobě bylo v rozporu s veřejným zájmem. Občanské zákony jsou strukturálními principy lidského života v rámci společnosti, ať už k jeho dobru nebo škodě. Tyto zákony „mají největší a často také nejzávažnější význam, protože formují myšlení a chování člověka“.¹⁴ Způsoby života a vzory jimi formulované nejenže vysloveně utvářejí společenský život, ale u nové generace mají také tendenci měnit její chápání a hodnocení způsobů chování. Důsledkem legalizace homosexuálních svazků by proto mohlo být zatemněné vnímání některých základních morálních hodnot a znehodnocení instituce manželství.

Z hlediska biologického a antropologického

7. V homosexuálních svazcích chybí především biologické a antropologické prvky manželství a rodiny, na jejichž základě by bylo možno odůvodněně po právní stránce uznávat takovéto svazky. Tyto svazky nejsou s to adekvátně zajišťovat rozmnožování a zachování lidského rodu. Homosexuální páry by případně mohly používat prostředky, které jim poskytují současné objevy na poli umělého oplodnění, avšak to by – nehledě ke znevažování lidské důstojnosti¹⁵ – vůbec nezměnilo neadekvátnost tohoto počínání.

V homosexuálních svazcích také chybí manželský rozměr, který představuje lidský a řádný způsob vztahů mezi pohlavími. Tyto vztahy jsou opravdu lidské, pokud jsou projevem jejich vzájemné pomoci v manželství a zůstávají otevřené pro předávání života.

Jak ukazuje zkušenost, absence pohlavní bipolarity vytváří překážky normálního vývoje dětí, které by se případně staly součástí takovýchto svazků. Chybí jim zkušenost s rolí matky či otce. Začleňování dětí do homosexuálních svazků prostřednictvím adopce znamená dopouštět se na těchto dětech násilí v tom smyslu, že je zneužíváno jejich slabosti a ony jsou umisťovány do prostředí, které

¹⁴ Srov. JAN PAVEL II., encyklika *Evangelium vitae*, 25. března 1995, č. 90.

¹⁵ Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, instrukce *Donum vitae*, 22. února 1987, II. A. 1–3.

neprospívá jejich plnohodnotnému lidskému rozvoji. Takovéto praktiky by jistě byly vysoce nemorální a byly by v přímém rozporu s principem, uznávaným také mezinárodní konvencí OSN o právech dětí, podle které je v každém případě nejvyšším zájmem ochrana dítěte, tj. té nejslabší a zcela bezbranné strany.

Z hlediska společenského řádu

8. Společnost vděčí za své přežití rodině založené na manželství. Nevyhnutelným důsledkem právního uznání svazku mezi homosexuály je přehodnocení manželství, které se stává institucí, jež ve své právně uznané podstatě ztrácí svou základní souvislost s prvky vázanými na heterosexualitu, jako je například úloha reprodukce a výchovy. Pokud by z tohoto úhlu pohledu bylo zákonné manželství mezi dvěma osobami rozdílného pohlaví považováno pouze za jednu z možných forem, jeho pojetí by doznalo radikální změny, což by mělo za následek vážnou újmu na veřejném zájmu. Uzákoněním homosexuálního svazku na právním základě podobném manželství nebo rodině by stát jednal svévolně a dostal by se do rozporu se svými vlastními úkoly.

Dovolávání se principu respektu nebo odmítání diskriminace každého jednotlivce nemůže být oporou pro snahu o uzákonění homosexuálních svazků. Rozdíly mezi lidmi, odepření uznání takového svazku anebo společenská povinnost nejsou vskutku akceptovatelné, pokud jsou v rozporu se spravedlností.¹⁶ Nepřidělení společenského a právního statutu manželství takovým způsobům života, které nejsou a ani nemohou být manželskými, neodporuje spravedlnosti, ale naopak je jí vyžadováno.

Nelze se oprávněně dovolávat ani principu osobní svobody. Jedna věc je, jaké činnosti, kterými mají lidé zájem se zabývat a které všeobecně spadají mezi občanská práva a svobody, mohou občané svobodně provozovat, a druhá velmi odlišná věc je, jaké činnosti, které nepředstavují významný a pozitivní přínos k rozvoji osobnosti a společnosti, mohou získat od státu specifické a odůvodněné zákonné

¹⁶ Srov. SV. TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Summa Theologiae*, II–II, q. 63, a. 1, c.

uznání. Homosexuální svazky neplní ani ve vzdáleném smyslu podobné úlohy, pro které si manželství a rodina odůvodněně zasluhují zvláštního uznání. Existují naopak dobré důvody tvrdit, že by takové svazky byly škodlivé pro rozvoj lidské společnosti, především jestliže by se zvýšil jejich skutečný vliv na sociální síť.

Z hlediska právního řádu

9. Protože manželské páry hrají důležitou roli při zajišťování pokračování dalších generací, a společnost na nich tedy má eminentní zájem, občanské právo jim poskytuje právní uznání. Homosexuální svazky naopak nevyžadují specifickou pozornost právního řádu, protože nehrají výše uvedenou roli ve prospěch společnosti.

Nepravdivá je argumentace, podle které je zákonné uznání homosexuálních svazků nutné, aby se zamezilo tomu, že by společně žijící homosexuální páry jen pro pouhý fakt soužití přicházely o faktické uznání svých občanských práv, která mají jakožto osoby a jakožto občané. Ve skutečnosti se mohou vždy odvolat – jako všichni svéprávní občané – k obecnému právu, pokud nastane situace, kdy je nutná právní ochrana oboustranných zájmů. Naopak by bylo velkou nespravedlností obětovat společný zájem a spravedlivé právo rodiny ve prospěch toho, co může a má být garantováno způsoby, které všeobecně neškodí společnosti.¹⁷

¹⁷ Mimo jiné je třeba nezapomínat, že vždy existuje „nebezpečí, že by zákon, který by z homosexuality vytvářel základ pro držení práv, mohl osobu s tendencí k homosexualitě povzbudit k vyjádření své homosexuality navenek či dokonce k hledání partnera proto, aby mohl těžit z ustanovení tohoto zákona“ (KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY, *Několik úvah týkajících se odpovědi na návrhy zákona o nediskriminaci homosexuálů*, 24. června 1992, č. 14).

IV. Postoj katolických politiků ve vztahu k legislativám příznivě nakloněným homosexuálním svazkům

10. Jestliže jsou všichni věřící vázáni stavět se proti právnímu uznání homosexuálních svazků, katoličtí politici jsou k tomu obzvláště zavázáni ve shodě s odpovědností, která je jim vlastní. Při předkládání návrhů zákonů podporujících homosexuální svazky musí mít na paměti následující etická ustanovení.

V případě, kdy je zákonodárnému shromáždění poprvé předkládán návrh zákona za zákonné uznání homosexuálních svazků, katolický poslanec má morální povinnost vyjádřit jasně a otevřeně svůj nesouhlas a hlasovat proti návrhu zákona. Dát svůj hlas legislativnímu textu tak škodlivému pro obecný zájem společnosti je vysoce nemorálním činem.

V případě, že katolický poslanec narazí na již platný zákon znějící ve prospěch homosexuálních svazků, má povinnost proti němu protestovat způsoby, které jsou mu dostupné, a dát najevo svůj nesouhlas: jedná se o povinné svědectví pravdě. Pokud by nebylo možno zákon takového druhu zcela zrušit, může poslanec, odvolávaje se na ustanovení vyjádřená v encyklice *Evangelium vitae*, „podporovat hlasování o návrzích, které chtějí zmírnit škody takovým zákonem působením, a oslabit tak jeho zhoubný účinek s ohledem na veřejnou kulturu či morálku“. Je možné tak učinit za podmínky, že „jejich odpor“ vůči takovým zákonům bude „jasný a všeobecně známý“ a že nevznikne nebezpečí skandálu.¹⁸ To však neznamená, že v tomto případě může být více restriktivní zákon považován za správný nebo alespoň přijatelný; jedná se spíše o legitimní a náležitý pokus zaměřit se alespoň na částečné zrušení nespravedlivého zákona, pokud úplné zrušení není v daném okamžiku možné.

¹⁸ Srov. JAN PAVEL II., encyklika *Evangelium vitae*, 25. března 1995, č. 73.

Závěr

11. Církev učí, že respekt vůči homosexuálům s sebou nemůže přinášet žádnou formu souhlasu s homosexuálním chováním nebo legálního uznání homosexuálních svazků. Veřejný prospěch vyžaduje, aby zákony uznávaly, podporovaly a chránily manželský svazek jakožto základ rodiny a primární jednotku společnosti. Právní uznání homosexuálních svazků nebo jejich zrovnoprávnění s manželstvím by znamenalo nejen schvalování scestného chování, jež by pak bylo možno považovat za model pro současnou společnost, ale také zatemňování smyslu základních hodnot, které spadají pod společný odkaz lidstva. Není možné, aby církev pro dobro lidí a celé společnosti tyto hodnoty nebránila.

Papež Jan Pavel II. schválil na audienci udělené 28. března 2003 níže podepsanému kardinálu prefektu tuto Úvahu, na jejímž znění se shodla při řádném zasedání Kongregace pro nauku víry, a nařídil její uveřejnění.

Řím, sídlo Kongregace pro nauku víry, 3. června 2003, v den památky svatých Karla Lwanga a jeho druhů, mučedníků.

+ **JOSEPH KARD.
RATZINGER**
Prefekt

+ **ANGELO AMATO, S.D.B.**
Titulární arcibiskup ze Sily,
sekretář